

การปล่อยชั่วคราว

ความหมายการปล่อยชั่วคราว

คือ การอนุญาตให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยพ้นจากการควบคุมของเจ้าพนักงานหรือศาลตามระยะเวลาที่กำหนด เพื่อไม่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกควบคุมหรือขังเป็นเวลานานเกินกว่าจำเป็นระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี เหตุที่กฎหมายต้องบัญญัติหลักเกณฑ์เรื่องการปล่อยชั่วคราวไว้ เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติรับรองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ โดยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดและก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้

หลักการสำคัญในการส่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว

การส่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยมีหลักการที่สำคัญคือ

๑) การพิจารณาสั่งปล่อยชั่วคราวเป็นดุลพินิจของผู้พิพากษาโดยแท้ โดยพิจารณาสั่งตามกฎหมาย คือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘ และมาตรา ๑๐๘/๑ ประกอบข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๘ ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. ๒๕๔๘ และคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับบัญชีมาตรฐานกลางหลักประกันการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย พ.ศ. ๒๕๔๗

๒) ผู้มีอำนาจพิจารณาสั่งต้องพิจารณาสั่งอย่างรวดเร็ว และจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในกฎหมาย และต้องแจ้งเหตุผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยและผู้ร้องขอประกันทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว ทั้งนี้ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๙ วรรคหนึ่ง ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๗ มาตรา ๑๐๘ และมาตรา ๑๐๘/๑

ประเภทของการปล่อยชั่วคราว แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท

๑) การปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน คือ การปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องทำสัญญาประกัน และไม่ต้องมีหลักประกัน เพียงแต่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะมาตามหมายนัดหรือหมายเรียกเท่านั้น

๒) การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน คือ การปล่อยชั่วคราวโดยผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือผู้ประกันทำสัญญาประกันและลงลายมือชื่อไว้ในสัญญาประกันว่าจะปฏิบัติตามนัดหรือตามหมายเรียกของศาล ถ้าไม่ปฏิบัติตามจะถูกปรับตามจำนวนเงินที่กำหนดไว้ในสัญญาประกัน

๓) การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน คือ การปล่อยชั่วคราวโดยผู้ประกันหรือผู้เป็นหลักประกันต้องลงลายมือชื่อในสัญญาประกันต่อศาลว่าจะปฏิบัติตามนัดหรือตามหมายเรียกของศาล และมีการวางหลักประกันไว้เพื่อที่จะสามารถบังคับเอาหลักประกันตามจำนวนที่ระบุไว้เมื่อมีการผิดสัญญา

ข้อพิจารณาในการปล่อยชั่วคราว

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘ บัญญัติว่า “ในการวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ต้องพิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบ ซึ่งได้แก่

- (๑) ความหนักเบาแห่งข้อหา
- (๒) พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด
- (๓) พฤติการณ์ต่างๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร
- (๔) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด
- (๕) ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่
- (๖) ภัยอันตรายหรือความเสียหาย ที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่
- (๗) ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องชั่งตามหมายศาล ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ โจทก์ หรือผู้เสียหาย แล้วแต่กรณี ศาลพึงรับประกอบการวินิจฉัยได้

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลอาจรับฟังข้อเท็จจริง รายงานหรือความเห็นของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับการนั้น เพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องด้วยก็ได้

ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราว หรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว หรือกำหนดเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนี หรือเพื่อป้องกันภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้”

ข้อพิจารณาตามมาตรา ๑๐๘ วรรคหนึ่ง เป็นหลักเกณฑ์ที่ศาลใช้ในการพิจารณาปล่อยชั่วคราว ผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งได้แก่ สภาพความผิด ความร้ายแรงแห่งข้อหา สาเหตุและพฤติการณ์การกระทำ ความผิด รวมทั้งบุคลิกลักษณะนิสัย สภาพร่างกายและจิตใจ การศึกษา การประกอบอาชีพการงาน ประวัติการกระทำความผิดอาญา สภาพและฐานะของครอบครัว และความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคมของผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยให้ศาลพิจารณาประกอบกันว่าสมควรปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือไม่ ทางปฏิบัติรายละเอียดข้อมูลที่เสนอเพื่อให้ศาลพิจารณาสั่งปล่อยชั่วคราว จะอยู่ในคำร้องขอฝากขังของพนักงานสอบสวน หรืออยู่ในคำร้องขอปล่อยชั่วคราวนั้น ๆ เอง ซึ่งอาจมีรายละเอียดไม่มากนัก ดังนั้น มาตรา ๑๐๘ วรรคสอง จึงบัญญัติต่อไปว่า เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลอาจรับฟังข้อเท็จจริง รายงานหรือความเห็นของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับการนั้น เพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องด้วยก็ได้ จุดประสงค์ของการดำเนินการตาม

มาตรา ๑๐๘ วรรคสอง นี้ เพื่อให้ศาลที่พิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวมีรายละเอียดข้อมูลที่เพียงพอในการพิจารณาสั่งนั่นเอง และการสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวจะทำได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุตามกฎหมายคือเหตุตามมาตรา ๑๐๘/๑ ซึ่งต้องเป็นเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

- (๑) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี
- (๒) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน
- (๓) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น
- (๔) ผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ
- (๕) การปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวนของเจ้าพนักงาน หรือการดำเนินคดีในศาล

ในกรณีที่ศาลพิจารณาแล้วมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ศาลต้องปฏิบัติตามมาตรา ๑๐๘/๑ วรรคท้าย ที่วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า คำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวดังกล่าวต้องแสดงเหตุผล และต้องแจ้งเหตุดังกล่าวให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย และผู้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว

หลักเกณฑ์ในการเรียกประกันหรือวงเงินประกัน

ในกรณีที่ศาลพิจารณาแล้ว เห็นสมควรปล่อยชั่วคราวไม่ว่าโดยมีประกันหรือหลักประกันประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติรายละเอียดของหลักประกันหรือวงเงินประกันไว้ ดังนั้น จึงต้องพิจารณาข้อบังคับประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๘ ประกอบการพิจารณาสั่ง ข้อบังคับฯ นี้จะมีรายละเอียดหลักเกณฑ์วางเป็นแนวทางไว้ว่า การกำหนดวงเงินประกันพึงกำหนดให้เหมาะสมแก่ข้อหาและสภาพแห่งคดี รวมทั้งแนวโน้มที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี หากพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป ในกรณีที่ศาลเห็นสมควรกำหนดหลักประกันด้วยก็ให้พิจารณาว่าหลักประกันนั้นคุ้มวงเงินประกันที่กำหนดหรือไม่ โดยให้คำนึงความน่าเชื่อถือของผู้ขอประกันหลักประกัน และฐานะของผู้ต้องหาหรือจำเลยประกอบ (ข้อบังคับฯ ข้อ ๔) ส่วนการกำหนดวงเงินว่าควรกำหนดเท่าใดจึงจะเหมาะสมนั้น ข้อบังคับฯ ข้อ ๕ และ ข้อ ๖ วางหลักเกณฑ์ไว้ กล่าวคือ

๑) ในคดีความผิดลหุโทษหรือที่มีโทษปรับสถานเดียว ศาลสามารถใช้ดุลพินิจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกันได้ แต่หากมีเหตุจำเป็นต้องมีประกันให้กำหนดวงเงินไม่เกินกึ่งหนึ่งของอัตราโทษปรับขั้นสูงสำหรับความผิดนั้น (ข้อบังคับฯ ข้อ ๕.๑) ซึ่งการปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันนั้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๑ บัญญัติว่า กรณีปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันก่อนที่จะปล่อยไปต้องให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสาบาน หรือปฏิญาณตนว่าจะมาตามนัดหรือตามหมายเรียกทางปฏิบัติในแต่ละศาลจะให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยถ่ายรูปและทำประวัติและให้หมายเลขโทรศัพท์ที่ติดต่อได้ไว้ที่งานประชาสัมพันธ์ของศาล และให้ศาลแจ้งวันนัดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบ

๒) ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๕ ปี ให้ศาลใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้โดยไม่ต้องมีประกัน หากมีเหตุจำเป็นต้องมีประกันให้กำหนดวงเงินไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท เว้นแต่มีเหตุสมควรที่จะสั่งเป็นอย่างอื่น ก็ให้ระบุเหตุนั้นไว้โดยชัดแจ้ง (ข้อบังคับฯ ข้อ ๕.๓)

๓) ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน ๕ ปี ขึ้นไป การอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวต้องมีประกัน และจะมีหลักประกันหรือไม่ก็ได้ แต่วงเงินประกันต้องไม่สูงเกินควรแก่กรณี ในกรณีที่พฤติการณ์แห่งคดีมิได้มีลักษณะเป็นพิเศษอย่างอื่น การกำหนดวงเงินให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังนี้ (ข้อบังคับฯ ข้อ ๕.๔)

(๑) คดีที่มีโทษจำคุก แต่ไม่มีโทษสถานอื่นที่หนักกว่าโทษจำคุกรวมอยู่ด้วย ให้กำหนดวงเงินประกันโดยถือเกณฑ์ไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท ต่อระหว่างโทษจำคุก ๑ ปี ทั้งในส่วนที่เป็นอัตราโทษขั้นสูงและขั้นต่ำ

(๒) คดีที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิต ให้กำหนดวงเงินไม่เกิน ๖๐๐,๐๐๐ บาท

(๓) คดีที่มีโทษประหารชีวิต ให้กำหนดวงเงินประกันไม่เกิน ๘๐๐,๐๐๐ บาท

๔) กรณีการปล่อยชั่วคราวระหว่างอุทธรณ์ ฎีกา หากศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน ๓ ปี ไม่ว่าจะเป็คดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงหรือไม่ก็ตาม ให้ศาลใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์ฎีกาได้โดยมีประกันและหลักประกัน แต่วงเงินประกันไม่ควรสูงเกินกว่า ๑๐๐,๐๐๐ บาท ในกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยเกิน ๓ ปี และศาลเห็นสมควรอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์ฎีกาได้โดยมีประกันและหลักประกัน หากศาลเห็นว่าสมควรกำหนดวงเงินประกันให้สูงขึ้นจากที่ศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์กำหนดไว้ก็กำหนดวงเงินประกันเพิ่มขึ้นได้ แต่ไม่ควรเพิ่มเกินกึ่งหนึ่ง (ข้อบังคับฯ ข้อ ๖)

การปล่อยชั่วคราวในกรณีอื่นๆ

๑) การปล่อยชั่วคราวในคดีที่มีหลายข้อหา ไม่ว่าจะเป็ความผิดกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท หรือความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ถือข้อหาที่มีอัตราโทษหนักที่สุดเป็นเกณฑ์ในการกำหนดวงเงินประกัน ในกรณีที่จำเลยถูกฟ้องหลายคดีต่อศาลเดียวกัน ไม่ว่าจะถูกฟ้องพร้อมกันหรือต่างเวลากัน ศาลอาจกำหนดวงเงินประกันในแต่ละคดีให้ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ โดยให้ใช้หลักประกันร่วมกันก็ได้ แต่วงเงินประกันรวมสำหรับทุกคดีต้องไม่น้อยกว่าเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น

๒) การปล่อยชั่วคราวในคดีที่มีผลกระทบทางเศรษฐกิจ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติเป็นอย่างอื่น คดีความผิดที่มีผลกระทบทางเศรษฐกิจซึ่งมีอัตราโทษปรับสูง ไม่ว่าจะมิโทษจำคุกหรือไม่ก็ตาม จะปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันหรือหลักประกันก็ได้ แต่ไม่ควรกำหนดวงเงินให้เกินกึ่งหนึ่งของอัตราโทษปรับขั้นสูง สำหรับความผิดนั้น และไม่ว่ากรณีใดต้องไม่กำหนดวงเงินประกันหรือหลักประกันให้สูงเกินอัตราโทษปรับขั้นสูง ตัวอย่างความผิดที่มีผลกระทบทางเศรษฐกิจ เช่น การหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากร การแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม ความผิดเกี่ยวกับตลาดหลักทรัพย์ เป็นต้น

๓) การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นเด็กหรือเยาวชน เดิมตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนฯ พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๕๐ เมื่อเด็กหรือเยาวชนถูกจับกุมและมาถึงที่ทำการพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนต้องถามปากคำเด็กหรือเยาวชนให้เสร็จภายใน ๒๔ ชั่วโมงและต้องส่งเด็กหรือเยาวชนนั้นไปยังสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจ และเมื่อมีคำร้องขอปล่อยชั่วคราวให้ผู้อำนวยการสถานพินิจดังกล่าวส่งโดยพลัน หากเห็นไม่สมควรให้ปล่อยชั่วคราวให้รับส่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวพร้อมทั้งความเห็นไปให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวแล้วแต่กรณีเป็นผู้พิจารณาสั่ง หากพิจารณาแล้วมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ซึ่งศาลจะใช้ดุลพินิจกำหนดวงเงินประกันตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่สูงกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อบังคับฯ ศาลจะส่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวพร้อมคำสั่งส่งกลับไปให้ผู้อำนวยการสถานพินิจแจ้งคำสั่งให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยและผู้ประกันทราบ ผู้อำนวยการจะเป็นผู้พิจารณาหลักประกันตามวงเงินที่ศาลกำหนด

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบัน พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๒๖ เปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ผู้มีอำนาจพิจารณาปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งเป็นเยาวชน จากผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นผู้พิจารณาปล่อยชั่วคราวเป็นให้ศาลเป็นผู้พิจารณาสั่ง โดยหากศาลเห็นสมควรจะมีคำสั่งปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน หรือโดยมีประกันก็ได้ หรือจะมอบตัวให้บิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์กรที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ แต่ก่อนที่ศาลจะมอบตัวเด็กให้แก่บุคคลหรือองค์กรใด ให้ศาลเรียกผู้อำนวยการสถานพินิจหรือผู้ปกครองสถานที่ที่ได้รับมอบหมายให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนแล้วแต่กรณี มาสอบถามเสียก่อน

๔) การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นหญิงมีครรภ์หรือมีบุตรอายุไม่เกิน ๓ ปี อยู่ในความดูแลหรือเป็นผู้เจ็บป่วยซึ่งถ้าต้องขังจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ หรือเป็นผู้พิการหรือสูงอายุซึ่งโดยสภาพร่างกายหรือจิตใจอาจเกิดความทุกข์ยากลำบากเกินกว่าปกติในระหว่างต้องขัง ให้ศาลใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกัน หรือกำหนดวงเงินประกันให้ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติได้

๕) ในกรณีที่ผู้ร้องขอประกันเป็นญาติพี่น้องหรือมีความเกี่ยวพันโดยทางสมรส หรือผู้ร้องขอประกันใช้หลักทรัพย์ที่มีค่าอย่างอื่นที่สามารถกำหนดราคามูลค่าที่แน่นอนและสะดวกแก่การบังคับคดีเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว ศาลอาจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยให้ผู้ร้องขอประกันวางเงินสดหรือหลักทรัพย์นั้นเพียงร้อยละ ยี่สิบ จากจำนวนวงเงินประกันที่ศาลกำหนดก็ได้

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๓๐)

ปัจจุบันมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราวและบังคับคดีนายประกัน ในพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๓๐) ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๘ ที่ผ่านมา และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๓๑ ธันวาคม

๒๕๕๘) การแก้ไขครั้งนี้มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราว อยู่ในมาตรา ๑๐๘ วรรคสาม และ มาตรา ๑๑๐ วรรคสาม โดยมีรายละเอียดสำคัญ ดังนี้

มาตรา ๑๐๘ วรรคสาม บัญญัติว่า “ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ หรือในกรณีที่ผู้นั้นยินยอมจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น แต่ถ้าผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีอายุไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ แม้ผู้นั้นยินยอม จะสั่งให้ใช้อุปกรณ์ดังกล่าวได้ต่อเมื่อผู้นั้นมีพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุสมควรประการอื่น”

การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘ วรรคสาม เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องของการสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีเงื่อนไข ซึ่งเดิมในกรณีที่ศาลเห็นสมควรศาลอาจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือจะกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้ เช่น ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยรายงานตัวต่อพนักงานตามที่ศาลกำหนดหรือห้ามเดินทางออกนอกราชอาณาจักร หรือให้ละเว้นกิจกรรมบางอย่างที่อาจเป็นเหตุให้เกิดการกระทำผิดขึ้นอีก เป็นต้น การแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๐๘ วรรคสามในครั้งนี้ เป็นการแก้ไขกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมเพื่อรองรับการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางมาใช้ในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย อุปกรณ์นี้เรียกว่า Electronic Monitoring หรือเรียกโดยย่อว่า EM ซึ่งเป็นเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ประเภทหนึ่งซึ่งช่วยตรวจสอบการเดินทาง หรือตรวจสอบตำแหน่งที่อยู่จากระยะไกล ปกติอุปกรณ์ EM จะอยู่ในรูปแบบของกำไลข้อเท้า ปัจจุบัน EM มีระบบการทำงานอยู่ ๒ ระบบ คือ ระบบคลื่นความถี่ หรือระบบ RF และระบบ GPS ที่ใช้สัญญาณจากดาวเทียม การนำ EM มาใช้ในการปล่อยชั่วคราวเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการพิจารณาปล่อยชั่วคราวมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวใช้ EM นั้น ต้องเป็นเรื่องที่บุคคลดังกล่าวให้ความยินยอม ศาลจะสั่งให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวติด EM โดยที่บุคคลนั้นๆ ไม่ยินยอมไม่ได้ นอกจากนี้ มาตรา ๑๐๘ วรรคสาม ไม่ได้ห้ามการนำ EM ไปใช้ในการปล่อยชั่วคราวเยาวชน เพียงแต่ศาลจะสั่งให้ใช้ EM กับเยาวชนก็ต่อเมื่อเยาวชนผู้นั้นมีพฤติการณ์เป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุสมควรประการอื่น

มีข้อสังเกตต่อไปว่า การนำ EM มาใช้ในการปล่อยชั่วคราวย่อมส่งผลกระทบต่อหลักเกณฑ์การพิจารณาปล่อยชั่วคราวที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะการเรียกประกัน การพิจารณาหลักประกัน และการกำหนดวงเงินประกัน โดยหลักการเมื่อศาลมีคำสั่งให้ใช้ EM ย่อมแสดงอยู่ในตัวว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้น ๆ มีความเสี่ยงที่จะหลบหนีไม่มากนัก รวมทั้งศาลสามารถตรวจสอบ หรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวจากการติดตามสัญญาณจาก EM ได้โดยตรง ดังนั้น ความเสี่ยงหรือโอกาสที่ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวจะหลบหนีไม่มาศาลตามนัดย่อมลดลง การพิจารณาหลักประกัน หรือวงเงินตามสัญญาประกันควรจะลดลงเช่นเดียวกัน หรือศาลอาจใช้ดุลพินิจปล่อยชั่วคราวโดยไม่จำเป็นต้องมี

หลักประกันก็ได้ เป็นต้น ดังนั้น มาตรา ๑๑๐ วรรคสาม จึงบัญญัติเพิ่มเติมว่า การเรียกประกันหรือหลักประกันจะเรียกจนเกินควรแก่กรณีได้ และต้องคำนึงถึงเงื่อนไขและมาตรการป้องกันต่าง ๆ ที่ได้ใช้กับผู้ปล่อยชั่วคราวประกอบด้วย ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือข้อบังคับของประธานศาลฎีกาแล้วแต่กรณี อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันข้อบังคับประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๘ ยังไม่มีรายละเอียดหลักเกณฑ์ในส่วนนี้ไว้ เนื่องจากกฎหมายเพิ่งแก้ไขและมีผลใช้บังคับ สำนักงานศาลยุติธรรมอยู่ระหว่างดำเนินการแก้ไขข้อบังคับฯ ให้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่แก้ไขเพิ่มเติมต่อไป

ข้อพิจารณาต่อไปมีว่า เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยยินยอมใช้ EM แล้ว ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น ๆ ต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ในการใช้ การดูแลรักษาอุปกรณ์ EM ด้วย เพราะตัว EM ดังกล่าวก็คือ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ประเภทหนึ่ง ศาลสามารถติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยจากการตรวจสอบสัญญาณจากอุปกรณ์ EM ซึ่งติดอยู่กับผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้นๆ นั้นเอง หากผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำการใด ๆ ให้ตัว EM นั้นไม่สามารถใช้การได้ไม่ว่าโดยวิธีใด เช่น พยายามถอด EM โดยไม่ได้รับอนุญาต หรือทำให้ระบบสัญญาณมีข้อขัดข้อง ก็จะทำให้ศาลไม่สามารถตรวจสอบการเดินทางของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้ ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๗ วรรคสอง จึงบัญญัติเพิ่มเติมว่า “ในกรณีที่มีคำสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดตามมาตรา ๑๐๘ วรรคสาม กับผู้ต้องหาหรือจำเลยใด ถ้าปรากฏว่าอุปกรณ์ดังกล่าวถูกทำลายหรือทำให้ใช้การไม่ได้ไม่ว่าโดยวิธีใด ให้สันนิษฐานว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นจะหลบหนี” เพื่อให้ศาลมีอำนาจเรียกให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมาสอบถาม หรืออาจเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวตามที่เห็นสมควรต่อไป

การบังคับตามสัญญาประกัน

มาตรา ๑๑๙ ในกรณีผิดสัญญาประกันต่อศาล ศาลมีอำนาจสั่งบังคับตามสัญญาประกันหรือตามที่ศาลเห็นสมควรโดยมิต้องฟ้อง ทั้งนี้ ศาลอาจสั่งงดการบังคับตามสัญญาประกันหรือลดจำนวนเงินที่ต้องใช้ตามสัญญาประกันก็ได้ โดยคำนึงถึงความพยายามของผู้ประกันในการติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนี รวมทั้งความเสียหายที่เกิดขึ้นว่ามีมากน้อยเพียงใดประกอบด้วย และเมื่อศาลสั่งประการใดแล้วฝ่ายผู้ถูกบังคับตามสัญญาประกันหรือพนักงานอัยการมีอำนาจอุทธรณ์ได้ คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

เงินสดหรือหลักทรัพย์อื่นที่นำมาวางต่อศาลเพื่อเป็นหลักประกันตามมาตรา ๑๑๔ ไม่อยู่ในข่ายที่จะถูกยึดหรืออายัดเพื่อชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้อื่นจนกว่าความรับผิดตามสัญญาประกันจะระงับสิ้นไป เว้นแต่ศาลเห็นว่าหนี้ของเจ้าหนี้นั้นมิได้เกิดจากการฉ้อฉลและมีคำสั่งให้ปล่อยทรัพย์สินดังกล่าว

ในกรณีที่จำเป็นต้องมีการบังคับคดีเพราะผิดสัญญาประกันตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีหรือคำสั่งอื่นใดเพื่อบังคับเอาแก่ทรัพย์สินของบุคคลซึ่งต้องรับผิดตามสัญญาประกันได้เสมือนว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับตามสัญญาประกัน และให้เจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี มีอำนาจหน้าที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ประกันและขายทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากศาล หรือพนักงานอัยการ และถ้าจะต้องขายทรัพย์สินที่วางเป็นหลักประกันไว้ต่อศาลเมื่อศาลส่งทรัพย์สินหรือหนังสือสำคัญสำหรับทรัพย์สินนั้นไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดีให้ถือว่าได้มีการยึดทรัพย์สินดังกล่าวแล้ว ทั้งนี้ มิให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายจากผู้ดำเนินการบังคับคดี

การบังคับคดีตามมาตรา นี้ ให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยอนุโลม เว้นแต่ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะออกข้อบังคับกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ข้อบังคับนั้นเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ข้อพิจารณา

เมื่อศาลสั่งปรับผู้ประกันและผู้เป็นหลักประกันที่ผิดสัญญาประกันแล้ว ศาลมีอำนาจที่จะสั่งบังคับตามสัญญาประกันหรือตามที่ศาลเห็นสมควรโดยมิต้องฟ้อง ซึ่งเดิมศาลได้ใช้อำนาจดังกล่าวในการใช้ดุลพินิจสั่งงดหรือลดค่าปรับให้แก่ผู้ประกันตามที่เห็นสมควร (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๑๖/๒๕๓๐) โดยมีแนวทางการใช้ดุลพินิจงดหรือลดค่าปรับ เช่น พิจารณาจากระยะเวลาที่ผู้ประกันและผู้เป็นหลักประกันนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาล หรือเป็นการผิดสัญญาประกันครั้งแรก หรือผู้ประกันและผู้เป็นหลักประกันมีส่วนร่วมในการได้ตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาล เช่น เป็นผู้ติดตามนำตัวมาส่งหรือจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยส่งให้เจ้าพนักงาน หรือนำชี้ให้เจ้าพนักงานจับกุมตามหมายจับของศาล รวมทั้ง

อาจพิจารณาถึงความเสียหายต่อกระบวนการพิจารณาคดีด้วย (คู่มือการปล่อยชั่วคราว หน้า ๖๔ - ๖๕) เนื่องจากการทำสัญญาประกันในการปล่อยชั่วคราวตลอดจนการบังคับหลักประกันมิได้มีความมุ่งหมายเพื่อชดเชยความเสียหายทางทรัพย์สินหรือแสวงหารายได้ให้แก่ทางราชการดังเช่นหนี้ในทางแพ่ง หากแต่เป็นขั้นตอนในกระบวนการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์มิให้ต้องถูกคุมขังระหว่างการพิจารณา การบังคับหลักประกันก็เป็นมาตรการเร่งรัดผู้ประกันให้ติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งคืนศาลเพื่อมิให้เกิดความเสียหายต่อการพิจารณาคดีและกระบวนการยุติธรรม กฎหมายจึงให้ศาลสั่งงดหรือลดค่าปรับได้ การตีความและบังคับตามสัญญาประกันน่าจะต้องพิเคราะห์ถึงความประสงค์อันแท้จริงของการทำสัญญาประกันด้วย

มาตรา ๑๑๙ วรรคหนึ่ง ที่แก้ไขใหม่ ในส่วนที่บัญญัติว่า “ศาลอาจสั่งงดการบังคับตามสัญญาประกันหรือลดจำนวนเงินที่ต้องใช้ตามสัญญาประกันก็ได้ โดยคำนึงถึงความพยายามของผู้ประกันในการติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนี รวมทั้งความเสียหายที่เกิดขึ้นว่ามีมากน้อยเพียงใดประกอบด้วย” เป็นการนำแนวทางการใช้ดุลพินิจของศาลในทางปฏิบัติมาบัญญัติขึ้นเป็นกฎหมายเพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ทั่วไปในการบังคับตามสัญญาประกันในกรณีที่ศาลจะสั่งงดหรือลดค่าปรับ อย่างไรก็ตาม ศาลยังคงมีอำนาจสั่งเป็นอย่างอื่นตามที่เห็นสมควรตามพฤติการณ์แห่งคดีเป็นกรณี หากมีเหตุตามกฎหมายที่จะงดหรือลดค่าปรับให้แก่ผู้ประกัน ศาลย่อมมีอำนาจที่จะสั่งตามที่เห็นสมควรได้ ทั้งนี้ เมื่อศาลสั่งประการใดแล้วผู้ถูกบังคับตามสัญญาประกันหรือพนักงานอัยการอาจอุทธรณ์ได้ คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด

สถานะของเงินสดหรือหลักทรัพย์อื่นที่วางเป็นหลักประกันต่อศาล

การที่ผู้ประกันนำเงินสดหรือหลักทรัพย์อื่นมาวางต่อศาลเพื่อเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย เงินหรือหลักทรัพย์นั้นยังคงเป็นของผู้ประกัน จึงอาจถูกเจ้าหนี้อื่นของผู้ประกันหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ของผู้ประกันในกรณีที่ผู้ประกันตกเป็นบุคคลล้มละลายยึดหรืออายัดไปชำระหนี้ได้ ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวทำให้เป็นภาระแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ต้องหาหลักประกันมาเปลี่ยนเพื่อให้ได้รับการปล่อยชั่วคราวต่อไป ทั้งยังเป็นช่องทางให้ผู้ประกันที่ไม่สุจริตใช้วิธีสร้างหนี้สมยอมแล้วให้บุคคลอื่นนำไปฟ้องเพื่ออาศัยหมายบังคับคดีมายึดหรืออายัดหลักประกันกลับคืนไป ซึ่งล้วนแต่กระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จึงมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๙ โดยมาตรา ๑๑๙ วรรคสอง บัญญัติให้เงินสดหรือหลักทรัพย์อื่นที่นำมาวางต่อศาลเพื่อเป็นหลักประกันตามมาตรา ๑๑๔ ไม่อยู่ในข่ายที่จะถูกยึดหรืออายัดเพื่อชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้อื่นจนกว่าความรับผิดชอบตามสัญญาประกันจะระงับสิ้นไป เว้นแต่ศาลเห็นว่าหนี้ของเจ้าหนี้นั้นมีได้เกิดจากการฉ้อฉลและมีคำสั่งให้ปล่อยทรัพย์ดังกล่าว

ความรับผิดชอบตามสัญญาประกันระงับสิ้นไปเมื่อใด ต้องพิจารณาตามมาตรา ๑๑๘ คือ เมื่อมีการขอถอนทรัพย์ประกันหรือขอถอนหลักประกัน โดยมอบตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยคืนต่อศาลหรือโดยเหตุอื่น เช่น ผู้ประกันเสียชีวิตก่อนผิดสัญญาประกันหรือผู้ประกันชำระค่าปรับครบถ้วนตามคำสั่งศาล

ส่วนการล่วงเลยระยะเวลาบังคับคดีไม่เป็นเหตุให้ความรับผิดชอบตามสัญญาประกันระงับสิ้นไปตาม บทบัญญัติดังกล่าว

หลักการที่มาตรา ๑๑๙ วรรคสอง บัญญัติให้เงินหรือหลักทรัพย์ที่วางไว้ต่อศาลเพื่อเป็นหลักประกันตามมาตรา ๑๑๔ ไม่อยู่ในข่ายที่จะถูกยึดหรืออายัดเพื่อชำระหนี้แก่เจ้าหนี้อื่นจนกว่าความรับผิดชอบตามสัญญาประกันจะระงับสิ้นไป มีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองมิให้หลักประกันถูกยึดหรืออายัดในคดีอื่นโดยไม่สมควรอันจะทำให้กระบวนการยุติธรรมในชั้นที่จะบังคับตามสัญญาประกันเกิดความยุ่งยาก และสร้างภาระแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ต้องหาหลักประกันมาเปลี่ยน มีข้อสังเกตว่า บทบัญญัติดังกล่าว มีผลเป็นการทั่วไปว่า เงินสดหรือหลักทรัพย์ที่วางต่อศาลเพื่อเป็นหลักประกันจะถูกยึดหรืออายัดไปชำระหนี้อื่นใดไม่ได้ทั้งสิ้นจนกว่าความรับผิดชอบตามสัญญาประกันจะระงับสิ้นไป โดยไม่คำนึงว่าจะเป็นการยึดหรืออายัดโดยบุคคลหรือองค์กรใด แต่ไม่รวมถึงกรณียึดทรัพย์สินเพื่อบังคับโทษปรับทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙ หรือการที่ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินหรือถูกริบตามกฎหมายอื่น เพราะไม่ใช่เป็นการกระทำโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชำระหนี้ ดังนี้ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาของผู้ประกันหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ของผู้ประกันในกรณีที่ผู้ประกันเป็นบุคคลล้มละลาย ตลอดจนหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจยึดอายัดทรัพย์สินเพื่อชำระหนี้ได้เองโดยไม่ต้องฟ้อง หากประสงค์จะยึดหรืออายัดหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวไปเพื่อชำระหนี้อื่น ย่อมอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา ๑๑๙ วรรคสอง เช่นเดียวกัน

ในกรณีที่ผู้ประกันผิดสัญญาประกันต่อศาลและศาลสั่งบังคับหลักประกันโดยมีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินแล้ว แต่อยู่ระหว่างการขายทอดตลาด เจ้าหนี้อื่นของผู้ประกันมีสิทธิขอเฉลี่ยหนี้จากหลักประกันดังกล่าวได้ตามหลักเกณฑ์ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๙๐ โดยไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๙ วรรคสอง เนื่องจากมิได้เป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น อีกทั้งการร้องขอเฉลี่ยทรัพย์สินทำให้ศาลมีโอกาสตรวจสอบหนี้ที่นำมาขอเฉลี่ยว่าเป็นหนี้อันแท้จริงมิใช่หนี้สมยอมกันหรือไม่เช่นเดียวกัน และหากมิได้เป็นหนี้กันจริงศาลย่อมมีอำนาจไม่อนุญาตให้เข้าเฉลี่ยทรัพย์สิน (คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๑๔๔/๒๕๓๕)

การขอให้ศาลมีคำสั่งปล่อยทรัพย์สินหลักประกัน

ข้อจำกัดที่ว่าเงินสดหรือหลักทรัพย์ที่วางเป็นหลักประกันต่อศาลไม่อยู่ในข่ายที่จะถูกยึดหรืออายัดเพื่อชำระหนี้อื่นมิได้เป็นการเด็ดขาด เพราะมีข้อยกเว้นในกรณีที่ศาลเห็นว่าหนี้ของเจ้าหนี้นั้น มิได้เกิดจากการฉ้อฉลและมีคำสั่งให้ปล่อยทรัพย์สิน เจ้าหนี้ก็มีสิทธิยึดอายัดทรัพย์สินนั้นได้ตามปกติอันเป็นการคุ้มครองให้เจ้าหนี้ที่แท้จริงได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินของลูกหนี้

มาตรา ๑๑๙ วรรคสอง ไม่ได้บัญญัติกระบวนการพิจารณาในการขอให้ศาลมีคำสั่งปล่อยทรัพย์สินว่า จะต้องยื่นคำร้องต่อศาล ดังนั้น ถ้าความปรากฏแก่ศาลว่ามีเหตุที่จะต้องมีการปล่อยทรัพย์สินหลักประกันหรือไม่ เช่น เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือกรมสรรพากรมีหนังสือขอรับต้นฉบับโฉนดที่ดินหลักประกันจากศาลเพื่อนำไปชำระหนี้ ศาลย่อมมีอำนาจหยิบยกเรื่องดังกล่าวขึ้นพิจารณาได้ หรือผู้มีส่วนได้เสีย

อาจยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งปล่อยทรัพย์สินก็ได้ และศาลมีอำนาจไต่สวนพยานหลักฐานตามที่ได้รับสมควร โดยมีประเด็นสำคัญที่ศาลต้องพิจารณาว่า หนี้ของเจ้าหนี้อื่นนั้นมิได้เกิดจากการฉ้อฉลหรือไม่ ซึ่งมุ่งหมายถึงความไม่สุจริตของฝ่ายเจ้าหนี้เป็นสำคัญ กระบวนการดังกล่าวทำให้ศาลมีโอกาสเข้าไปตรวจสอบได้ว่าหนี้อื่นนั้นมีมูลหนี้อื่นแท้จริง โดยมีใช้หนี้ที่สมยอมกันทำขึ้นหรือไม่ด้วย กรณีที่ฟังได้ว่าไม่มีมูลหนี้อื่นแท้จริง ศาลก็ชอบที่จะมีคำสั่งยกคำร้องหรือมีคำสั่งไม่ปล่อยทรัพย์สิน ซึ่งต้องถือว่าหลักทรัพย์นั้นยังคงเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว แต่หากศาลเห็นว่าหนี้ของเจ้าหนี้อื่นเป็นหนี้สินกันจริงโดยมิได้เกิดจากการฉ้อฉล ศาลย่อมมีคำสั่งปล่อยทรัพย์สินเพื่อนำยึดหรืออายัดชำระหนี้อื่นต่อไป กรณีที่ศาลมีคำสั่งปล่อยทรัพย์สินผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจต้องหาหลักประกันมาเปลี่ยนแทนหลักทรัพย์เดิมที่ศาลสั่งปล่อย

คำว่า “ศาล” ในมาตรา ๑๑๙ วรรคสอง หมายถึงศาลที่รับหลักประกันซึ่งจะต้องเป็นผู้วินิจฉัยและออกคำสั่งว่าสมควรปล่อยทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันให้เจ้าหนี้อื่นหรือไม่

การบังคับคดีผู้ประกัน

เมื่อศาลอนุญาตให้ปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวแล้ว หากผู้ประกันไม่ส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามนัดยอมเป็นการผิดสัญญาประกันต่อศาล ซึ่งมาตรา ๑๑๙ วรรคสาม ให้อำนาจศาลสั่งบังคับตามสัญญาประกันหรือตามที่ศาลเห็นสมควรโดยมิต้องฟ้อง ในกรณีที่หลักประกันเป็นเงินสด ศาลมีอำนาจสั่งให้รับเงินหลักประกันชำระค่าปรับได้ทันทีโดยไม่ต้องมีคำบังคับหรือหมายบังคับคดี แต่ในกรณีที่หลักประกันเป็นหลักทรัพย์อื่น เช่น ที่ดิน พันธบัตรรัฐบาล สลากออมสิน หรือกรณีใช้บุคคลเป็นหลักประกันก็ต้องมีกระบวนการบังคับคดียึดหรืออายัดทรัพย์สินเพื่อขายทอดตลาดนำเงินมาชำระค่าปรับต่อไป การบังคับตามสัญญาประกันจึงมีทั้งกรณีที่ต้องบังคับคดีและไม่ต้องบังคับคดี

หลักเกณฑ์และวิธีการบังคับคดีผู้ประกัน

กรณีที่จะต้องดำเนินการบังคับคดีเพื่อให้ได้เงินมาชำระค่าปรับในรายที่ผู้ประกันใช้หลักทรัพย์อื่นที่ไม่ใช่เงินสดเป็นหลักประกันหรือใช้บุคคลเป็นประกัน มาตรา ๑๑๙ วรรคสี่ กำหนดให้การบังคับคดีต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม เว้นแต่มีข้อบังคับของประธานศาลฎีกากำหนดเป็นอย่างอื่น ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีข้อบังคับประธานศาลฎีกาเช่นว่านี้ แต่มีหลักเกณฑ์และวิธีการบังคับคดีบางประการที่มาตรา ๑๑๙ ได้กำหนดไว้โดยเฉพาะแตกต่างจากหลักเกณฑ์และวิธีการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ในการบังคับคดีผู้ประกัน หากไม่มีกรณีที่ต้องดำเนินการทางเจ้าพนักงานบังคับคดีโดยการยึดอายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินแล้ว ศาลย่อมไม่มีความจำเป็นต้องออกหมายบังคับคดี มาตรา ๑๑๙

วรรคสาม จึงบัญญัติให้อำนาจศาลในการออกคำสั่งอื่นใดเพื่อบังคับเอาแก่ทรัพย์สินของผู้ประกันได้ เสมือนว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาเช่น ออกคำสั่งให้เจ้าพนักงานศาลยื่นคำร้องขอเฉลี่ยทรัพย์ของผู้ประกันที่ถูกยึดหรืออายัดไว้ในคดีอื่นเพื่อนำเงินที่ได้จากการเฉลี่ยมาชำระค่าปรับหรือศาลออกคำสั่งอายัดสิทธิเรียกร้องของผู้ประกันเอง หรือออกคำสั่งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีส่งเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดหลักประกันในคดีอื่นมาชำระค่าปรับ เป็นต้น

ผู้มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการบังคับคดี

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๙ วรรคสอง ได้บัญญัติเกี่ยวกับผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับตามสัญญาประกันได้แก่

(๑) เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้ง หมายถึง เจ้าหน้าที่ศาลที่ได้รับแต่งตั้งจากศาลให้ดำเนินการบังคับตามสัญญาประกัน

(๒) พนักงานอัยการ ซึ่งเป็นการกำหนดอำนาจหน้าที่สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๔ ที่บัญญัติให้พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีในการบังคับให้เป็นไปตามสัญญาประกัน และมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๕๒๓/๒๕๓๗ วินิจฉัยว่า “พนักงานอัยการซึ่งเป็นทนายความของแผ่นดินเป็นผู้ดำเนินคดีในการบังคับให้เป็นไปตามสัญญา ซึ่งหมายถึงการขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีการนำยึดและจัดการอื่นใดในทางอรรถคดีเพื่อเป็นผลให้ได้เงินค่าปรับตามคำสั่งศาล”

เจ้าพนักงานบังคับคดี

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๙ วรรคสาม ได้บัญญัติให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจหน้าที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ประกันและขายทอดตลาด โดยให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจยึดอายัดทรัพย์สินออกขายทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากศาลหรือพนักงานอัยการซึ่งเป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับคดีดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เหตุที่ต้องบัญญัติถึงอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดีไว้โดยเฉพาะเช่นนี้ เนื่องจากโดยทั่วไปเจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจหน้าที่เฉพาะในการบังคับคดีแพ่งและเป็นการดำเนินการตามที่ได้รับคำร้องขอจากเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา จึงจำเป็นต้องบัญญัติให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจหน้าที่ครอบคลุมไปถึงในการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาด้วย และสามารถดำเนินการยึดหรืออายัดหรือขายทอดตลาดทรัพย์สินตามที่ได้รับแจ้งจากศาลหรือพนักงานอัยการโดยไม่ต้องคำนึงว่าเจ้าพนักงานศาลหรือพนักงานอัยการที่ดำเนินการบังคับคดีเป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาหรือไม่

การบังคับเอาแก่ทรัพย์สินที่วางเป็นหลักประกันต่อศาล

ในการบังคับคดีแพ่ง หากมีกรณีต้องขายทอดตลาดทรัพย์สินใดก็จะต้องมีการยึดทรัพย์สินนั้นเสียก่อนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐๖ การบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาก็ต้องนำหลักเกณฑ์เดียวกันมาใช้โดยอนุโลมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๙ วรรคสี่ แต่ในกรณีที่ทรัพย์สินที่จะขายทอดตลาดเป็นทรัพย์สินที่ผู้ประกันนำมาวางเป็นหลักประกันต่อศาลในการปล่อยชั่วคราว มาตรา ๑๑๙ วรรคสาม ได้บัญญัติวิธีการบังคับคดีขึ้นเป็นพิเศษเป็นการเฉพาะว่า เมื่อศาลส่งทรัพย์สินหรือหนังสือสำคัญสำหรับทรัพย์สินนั้นไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดีกรมบังคับคดี ให้ถือว่าได้มีการยึดทรัพย์สินดังกล่าวแล้ว ดังนั้น เจ้าพนักงานบังคับคดีชอบที่จะดำเนินการขั้นตอนที่เกี่ยวข้องต่อไป เช่น แจ้งการยึดให้นายทะเบียนและผู้มีส่วนได้เสียทราบโดยไม่ต้องมีการนำยึดทรัพย์สินนั้นอีก

วิธีการดังกล่าวข้างต้นใช้สำหรับการบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินที่วางเป็นหลักประกันต่อศาลเท่านั้น หากเป็นทรัพย์สินอื่นต้องมีการยึดอายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นตามกระบวนการปกติ

การออกหมายบังคับคดี

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๙ วรรคสาม บัญญัติถึงผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับตามสัญญาประกันได้แก่ เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการ ดังนั้น หมายบังคับคดีจึงควรระบุเจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการเป็นผู้ดำเนินการบังคับคดีสำหรับปัญหาว่าหมายบังคับคดีที่ศาลได้ออกตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีไว้ก่อนที่กฎหมายมีผลใช้บังคับโดยระบุให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นผู้ดำเนินการบังคับคดีนั้นยังมีผลใช้ได้ต่อไป หรือจะต้องออกหมายใหม่ เห็นว่า มาตรา ๑๑๙ ที่แก้ไขใหม่ไม่ได้บัญญัติให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมไม่ใช่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาอีกต่อไป แต่ให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งหรือพนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการบังคับคดี ซึ่งเป็นการเปลี่ยนผู้มีอำนาจดำเนินการบังคับคดีโดยผลของกฎหมาย สำคัญของหมายบังคับคดีเป็นการตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีให้มีอำนาจหน้าที่ยึดอายัดทรัพย์สินในการบังคับคดีจึงไม่ถูกกระทบกระเทือนจากการแก้ไขกฎหมาย หมายบังคับคดีที่ออกก่อนวันที่กฎหมายใช้บังคับที่ระบุให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นผู้นำยึดจึงยังสามารถใช้ดำเนินการบังคับคดีต่อไปได้ โดยไม่จำเป็นต้องออกหมายบังคับคดีใหม่

การยึดหลักประกันมีผลเมื่อใด

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐๓ และมาตรา ๓๐๔ บัญญัติถึงวิธียึดสังหาริมทรัพย์มีรูปร่างและการยึดอสังหาริมทรัพย์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยมีสาระสำคัญคือ ถ้าเป็นการยึดสังหาริมทรัพย์มีรูปร่างเจ้าพนักงานบังคับคดีต้องนำทรัพย์สินนั้นมาและฝากไว้ ณ สถานที่ใดหรือแก่บุคคลใดตามที่เห็นสมควร และแจ้งการยึดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบ ส่วนการยึด

อสังหาริมทรัพย์ต้องจัดทำโดยนำเอาหนังสือสำคัญสำหรับทรัพย์สินนั้นมาและฝากไว้ ณ สถานที่ใด หรือ แก่บุคคลใดตามที่เห็นสมควรและแจ้งการยึดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษา และเจ้าพนักงานที่ดินผู้มีหน้าที่ ทราบ เมื่อมีการยึดทรัพย์สินตามวิธีการดังกล่าวแล้วย่อมถือว่าการยึดสมบูรณ์ตามกฎหมาย และมีผล สำคัญตามมาตรา ๓๐๕ คือ การที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ก่อให้เกิด โอนหรือเปลี่ยนแปลงซึ่งสิทธิ ในทรัพย์สินที่ถูกยึดภายหลังที่ได้ทำการยึดไว้แล้ว ไม่อาจใช้ยื่นแก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือ เจ้าพนักงานบังคับคดี ขึ้นตอนสำคัญของวิธียึดอสังหาริมทรัพย์เพื่อให้การยึดสมบูรณ์ตามกฎหมายคือ การแจ้งให้เจ้าพนักงานที่ดินบันทึกการยึดไว้ในทะเบียน (คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๖๕๓/๒๕๓๖, ๒๓๔๘/๒๕๒๘, ๓๓๖๔/๒๕๒๗)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๓๖๔/๒๕๒๗ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐๔ มุ่งประสงค์คุ้มครองถึงบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต ด้วยจึงบัญญัติให้เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องแจ้ง ให้เจ้าพนักงานที่ดินผู้มีหน้าที่ทราบ และให้เจ้าพนักงานที่ดินบันทึกการยึดไว้ในทะเบียน เมื่อผู้ร้อง ชื่อและรับโอนที่พิพาทในวันเดียวกับที่เจ้าพนักงานบังคับคดีทำการยึด โดยรับโอนภายหลังการยึด แต่ต่างเวลากัน เจ้าพนักงานที่ดินยังไม่ได้รับแจ้งการยึดจากเจ้าพนักงานบังคับคดี ดังนี้ จึงใช้ยื่นผู้ร้อง ซึ่งรับโอนโดยสุจริตไม่ได้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๙ วรรคสาม ได้กำหนดกระบวนการ บังคับคดีสำหรับกรณีทรัพย์สินที่จะบังคับเป็นหลักประกันที่วางต่อศาลไว้เป็นการเฉพาะว่าถ้าจะต้อง ขายทรัพย์สินที่วางเป็นหลักประกันไว้ต่อศาล เมื่อศาลส่งทรัพย์สินหรือหนังสือสำคัญสำหรับทรัพย์สินนั้น ไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี ให้ถือว่าได้มีการยึดทรัพย์สินดังกล่าวแล้ว เป็นการยกเว้น ไม่ต้องให้เจ้าพนักงานศาลหรือพนักงานอัยการนำยึดทรัพย์สินนั้นอีกเท่านั้น เจ้าพนักงานบังคับคดียังคง มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามมาตรา ๓๐๔ ที่จะต้องแจ้งการยึดให้ผู้ประกันทราบและแจ้งเจ้าพนักงานที่ดิน ผู้มีหน้าที่บันทึกการยึดไว้ในทะเบียนเพื่อให้การยึดสมบูรณ์ตามกฎหมายและมีผลตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐๕

การใช้บังคับตามมาตรา ๑๑๙ ที่แก้ไขใหม่

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๖ แห่ง พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๓๐) พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยมาตรา ๒ บัญญัติให้พระราชบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป (ประกาศราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๘) จึงมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๘ เป็นต้นไป โดยไม่มีบทเฉพาะกาลกำหนดมิให้ใช้บทบัญญัติที่แก้ไขใหม่บังคับแก่คดีที่ค้าง พิจารณาหรือดำเนินการอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลใช้บังคับ ดังนั้น ประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๙ ที่แก้ไขใหม่ จึงผูกพันและใช้บังคับแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องทันที

ระยะเวลาในการบังคับคดี

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๙ วรรคสี่ บัญญัติให้การบังคับคดีผู้ประกันถือปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม การบังคับคดีจึงต้องกระทำภายใน ๑๐ ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งปรับตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๔๙๖/๒๕๕๕ ระยะเวลา ๑๐ ปีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๑ เป็นระยะเวลาในการดำเนินคดีจึงสามารถยื่นและขยายได้ตามหลักเกณฑ์ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๒๖๖/๒๕๕๕, ๔๓๐๖/๒๕๕๕) แต่ถ้าได้มีการร้องขอให้บังคับคดีครบตามหลักเกณฑ์ภายใน ๑๐ ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีย่อมมีอำนาจดำเนินการบังคับคดีต่อไปได้แม้ล่วงเลยระยะเวลา ๑๐ ปี ไปแล้ว (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๔๑๓๗/๒๕๕๕, ๑๔๙๖/๒๕๕๕, ๔๒๐๓/๒๕๕๔)

การบังคับคดีผู้ประกันตามมาตรา ๑๑๙ วรรคสามนี้ นอกจากศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีในกรณีที่จำเป็นต้องดำเนินการผ่านเจ้าพนักงานบังคับคดีโดยการยึด आयัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินแล้ว บางกรณีที่ไม่มีความจำเป็นต้องดำเนินการทางเจ้าพนักงานบังคับคดี ศาลก็อาจไม่ออกหมายบังคับคดีได้ แต่ศาลอาจออกคำสั่งอื่นใดเพื่อบังคับเอาแก่ทรัพย์สินของบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกัน เช่น ออกคำสั่งให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งยื่นคำร้องขอเฉลี่ยทรัพย์สินของผู้ประกันที่ถูกยึดหรืออายัดไว้ในคดีอื่นเพื่อนำเงินที่ได้จากการเฉลี่ยมาชำระค่าปรับหรือศาลออกคำสั่งอายัดสิทธิเรียกร้องของผู้ประกันเอง เป็นต้น

ค่าค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายในการบังคับคดี

มาตรา ๑๑๙ วรรคสี่ บัญญัติมิให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายจากผู้ดำเนินการบังคับคดี ซึ่งนอกจากเป็นการยกเว้นให้เจ้าพนักงานศาลหรือพนักงานอัยการที่ดำเนินการบังคับคดีไม่ต้องชำระค่าธรรมเนียมที่จะต้องชำระต่อศาลหรือเจ้าพนักงานบังคับคดีตามที่มีกฎหมายกำหนดให้ต้องเสียแล้ว ยกเว้นตลอดไปถึงค่าใช้จ่ายของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดี เช่น ค่าใช้จ่ายในการบังคับคดี ค่าใช้จ่ายในการสืบหาทรัพย์สิน ค่าตัดถ่ายเอกสารสิทธิ ค่าตรวจสอบการมีชื่อเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ดิน เป็นต้น

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๓๐)

พ.ศ. ๒๕๕๘

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘
เป็นปีที่ ๗๐ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๓๐) พ.ศ. ๒๕๕๘”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในวรรคสามของมาตรา ๑๐๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
(ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะกำหนด
เงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ หรือในกรณีที่ผู้นั้นยินยอมจะส่ง
ให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อย
ชั่วคราวก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น แต่ถ้า

ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีอายุไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ แม้ผู้นั้นยินยอม จะสั่งให้ใช้อุปกรณ์ดังกล่าวได้ต่อเมื่อผู้นั้นมีพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุสมควรประการอื่น”

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในวรรคสามของมาตรา ๑๑๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“การเรียกประกันหรือหลักประกันตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองจะเรียกจนเกินควรแก่กรณีได้ และต้องคำนึงถึงเงื่อนไขและมาตรการป้องกันต่าง ๆ ที่ได้ใช้กับผู้ถูกปล่อยชั่วคราวประกอบด้วย ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือข้อบังคับของประธานศาลฎีกาแล้วแต่กรณี”

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๑๑๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๗

“ในกรณีที่มีคำสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดตามมาตรา ๑๐๘ วรรคสามกับผู้ต้องหาหรือจำเลยใด ถ้าปรากฏว่าอุปกรณ์ดังกล่าวถูกทำลายหรือทำให้ใช้การไม่ได้ไม่ว่าโดยวิธีใดให้สันนิษฐานว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นหนีหรือจะหลบหนี”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑๙ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๑๙ ในกรณีผิดสัญญาประกันต่อศาล ศาลมีอำนาจสั่งบังคับตามสัญญาประกันหรือตามที่ศาลเห็นสมควรโดยมีต้องฟ้อง ทั้งนี้ ศาลอาจสั่งงดการบังคับตามสัญญาประกันหรือลดจำนวนเงินที่ต้องใช้ตามสัญญาประกันก็ได้ โดยคำนึงถึงความพยายามของผู้ประกันในการติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนี รวมทั้งความเสียหายที่เกิดขึ้นว่ามีมากน้อยเพียงใดประกอบด้วย และเมื่อศาลสั่งประการใดแล้วฝ่ายผู้ถูกบังคับตามสัญญาประกันหรือพนักงานอัยการมีอำนาจอุทธรณ์ได้ คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

เงินสดหรือหลักทรัพย์อื่นที่นำมาวางต่อศาลเพื่อเป็นหลักประกันตามมาตรา ๑๑๔ ไม่อยู่ในข่ายที่จะถูกยึดหรืออายัดเพื่อชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้อื่นจนกว่าความรับผิดชอบตามสัญญาประกันจะระงับสิ้นไปเว้นแต่ศาลเห็นว่าหนี้ของเจ้าหนี้นั้นมิได้เกิดจากการฉ้อฉลและมีคำสั่งให้ปล่อยทรัพย์สินดังกล่าว

ในกรณีที่จำเป็นต้องมีการบังคับคดีเพราะผิดสัญญาประกันตามมาตรา ๑๑๔ ให้ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีหรือคำสั่งอื่นใดเพื่อบังคับเอาแก่ทรัพย์สินของบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันได้เสมือนว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการเป็นผู้มี

อำนาจหน้าที่ในการบังคับตามสัญญาประกัน และให้เจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี มีอำนาจหน้าที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ประกันและขายทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากศาล หรือพนักงานอัยการ และถ้าจะต้องขายทรัพย์สินที่วางเป็นหลักประกันไว้ต่อศาล เมื่อศาลส่งทรัพย์สินหรือหนังสือสำคัญสำหรับทรัพย์สินนั้นไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี ให้ถือว่าได้มีการยึดทรัพย์สินดังกล่าวแล้ว ทั้งนี้มิให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายจากผู้ดำเนินการบังคับคดี

การบังคับคดีตามมาตรา นี้ ให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลมเว้นแต่ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะออกข้อบังคับกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ข้อบังคับนั้นเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้”

มาตรา ๗ เมื่อครบสามปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้คณะรัฐมนตรีจัดให้มีการประเมินความคุ้มค่าและภาระค่าใช้จ่ายของรัฐในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใด ตามมาตรา ๑๐๘ วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควรให้เก็บค่าใช้จ่ายจากผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่ใช้อุปกรณ์ดังกล่าว ให้กำหนดอัตราค่าใช้จ่าย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในพระราชกฤษฎีกา ซึ่งต้องมีช้อยกเว้นในการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายจากผู้ที่ไม่มียุติบัตรหรือทรัพย์สินพอที่จะชำระด้วย

มาตรา ๘ ให้ประธานศาลฎีกา นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ปัจจุบันมีการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการบังคับตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สมควรให้นำอุปกรณ์ดังกล่าวไปใช้ในการติดตามตัวผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ถ้ามีการทำลายอุปกรณ์ดังกล่าวหรือทำให้ใช้การไม่ได้ไม่ว่าโดยวิธีใด ให้สันนิษฐานว่าผู้ถูกปล่อยชั่วคราวนั้นหนีหรือจะหลบหนี และมีให้เรียกหลักประกันเกินสมควร เพื่อให้ผู้ต้องหาและจำเลยมีโอกาสได้รับการปล่อยชั่วคราวมากขึ้น อีกทั้งสมควรกำหนดให้มีการส่งงดการบังคับตามสัญญาประกันหรือลดจำนวนเงินที่ต้องใช้ตามสัญญาประกันโดยคำนึงถึงความพยายามของผู้ประกันในการติดตามผู้ที่หลบหนี รวมทั้งความเสียหายที่เกิดขึ้นว่ามีมากน้อยเพียงใด และแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การบังคับตามสัญญาประกันในกรณีที่ต้องมีการบังคับคดีโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี เพื่อให้การบังคับตามสัญญาประกันมีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกัน

ในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา

พ.ศ. ๒๕๕๘

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๙ บัญญัติห้ามมิให้เรียกหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาจนเกินควร แก่กรณี และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๐ วรรคสาม บัญญัติให้ประธาน ศาลฎีกาออกข้อบังคับวางหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกัน ประธานศาลฎีกาจึงออกข้อบังคับนี้ซึ่งมีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ และมาตรา ๓๖ ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมายไว้ ดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ข้อ ๑ ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือ จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๘”

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ข้อ ๒ ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ข้อ ๓ ในกรณีที่มีระเบียบ ประกาศหรือคำสั่งอื่นใด ซึ่งขัดหรือแย้งกับข้อบังคับนี้ ให้ปฏิบัติตามข้อบังคับนี้แทน

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ข้อ ๔ เมื่อศาลพิจารณาคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวแล้วเห็นว่าเป็นกรณีที่สมควร ให้ออกหมายปล่อยชั่วคราวได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘ ก็ให้ศาลพิจารณา ว่าจะให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันหรือไม่ประกัน

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ในการพิจารณาว่าการปล่อยชั่วคราวควรมีประกันหรือไม่ต้องมีประกัน ให้ศาล พิจารณาถึงความร้ายแรงแห่งข้อหา สาเหตุและพฤติการณ์การกระทำความผิด รวมทั้ง บุคลิกลักษณะนิสัย สภาพทางร่างกายและจิตใจ การศึกษา การประกอบอาชีพการงาน ประวัติ การกระทำความผิดอาญา สภาพและฐานะของครอบครัว และความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม ของผู้ต้องหาหรือจำเลย

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

หากการพิจารณาตามวรรคสองมีเหตุจำเป็นและสมควรที่จะปล่อยชั่วคราวโดยต้องมีประกันก็ให้กำหนดวงเงินประกันให้เหมาะสมแก่ข้อหาและสภาพแห่งคดี รวมทั้งแนวโน้มที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีหากพฤติการณ์แห่งคดีเปลี่ยนแปลงไป

ในกรณีที่จำต้องเรียกหลักประกัน ก็ให้พิจารณาว่าหลักประกันนั้นคุ้มกับวงเงินประกันที่กำหนดหรือไม่ โดยให้คำนึงถึงความน่าเชื่อถือของผู้ขอประกัน หลักประกัน และฐานะของผู้ต้องหาหรือจำเลยประกอบด้วย

ข้อ ๕ การกำหนดวงเงินประกันให้พิจารณาดังนี้

๕.๑ คดีความผิดลหุโทษหรือที่มีโทษปรับสถานเดียว ให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกัน หากมีเหตุจำเป็นต้องมีประกันให้กำหนดวงเงินไม่เกินกึ่งหนึ่งของอัตราโทษปรับขั้นสูงสำหรับความผิดนั้น

๕.๒ เว้นแต่จะมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น คดีความผิดที่มีผลกระทบทางเศรษฐกิจซึ่งมีอัตราโทษปรับสูง ไม่ว่าจะมิโทษจำคุกด้วยหรือไม่ก็ตาม จะปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันหรือหลักประกันก็ได้ แต่ไม่ควรกำหนดวงเงินให้เกินกึ่งหนึ่งของอัตราโทษปรับขั้นสูงสำหรับความผิดนั้นและไม่ว่ากรณีใดต้องไม่กำหนดวงเงินประกันหรือหลักประกันให้สูงเกินอัตราโทษปรับขั้นสูง

๕.๓ คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๕ ปี ให้ศาลใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้โดยไม่ต้องมีประกัน หากมีเหตุจำเป็นต้องมีประกันให้กำหนดวงเงินไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท เว้นแต่มีเหตุสมควรที่จะสั่งเป็นอย่างอื่น ก็ให้ระบุนั้นไว้โดยชัดแจ้ง

๕.๔ คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน ๕ ปีขึ้นไป การอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวต้องมีประกัน และจะมีหลักประกันหรือไม่ก็ได้ แต่วงเงินประกันต้องไม่สูงเกินกรณี

ในกรณีที่พฤติการณ์แห่งคดีมิได้มีลักษณะเป็นพิเศษอย่างอื่น การกำหนดวงเงินประกันตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

(๑) คดีที่มีโทษจำคุกแต่ไม่มีโทษสถานอื่นที่หนักกว่าโทษจำคุกรวมอยู่ด้วยให้กำหนดวงเงินประกันโดยถือเกณฑ์ไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท ต่อระวางโทษจำคุก ๑ ปี ทั้งในส่วนที่เป็นอัตราโทษขั้นสูงและขั้นต่ำ

(๒) คดีที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิต ให้กำหนดวงเงินประกันไม่เกิน ๖๐๐,๐๐๐ บาท

(๓) คดีที่มีโทษประหารชีวิต ให้กำหนดวงเงินประกันไม่เกิน ๘๐๐,๐๐๐ บาท

๕.๕ คดีที่มีหลายข้อหา ไม่ว่าจะเป็ความผิดกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบทหรือความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ถือข้อหาที่มีอัตราโทษหนักที่สุดเป็นเกณฑ์ในการกำหนดวงเงินประกัน

ในกรณีที่จำเลยถูกฟ้องหลายคดีต่อศาลเดียวกัน ไม่ว่าจะถูกฟ้องพร้อมกันหรือต่างเวลากันศาลอาจกำหนดวงเงินประกันในแต่ละคดีให้ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ โดยให้ใช้หลักประกันร่วมกันก็ได้แต่วงเงินประกันรวมสำหรับทุกคดีต้องไม่น้อยกว่าเกณฑ์ตามวรรคหนึ่ง

ข้อ ๖ กรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน ๓ ปี ไม่ว่าจะเป็คดีที่
ต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงหรือไม่ก็ตาม ให้ศาลใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว
ในระหว่างอุทธรณ์ฎีกาได้โดยมีประกันและหลักประกัน แต่วงเงินประกันไม่ควรสูงเกินกว่า ๑๐๐,
๐๐๐ บาท

ในกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยเกิน ๓ ปี และศาลเห็นสมควรอนุญาต
ให้ปล่อยชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์ฎีกาได้โดยมีประกันและหลักประกัน หากศาลเห็นว่าสมควร
กำหนดวงเงินประกันให้สูงขึ้นจากที่ศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์กำหนดไว้ ก็ให้กำหนดวงเงิน
ประกันเพิ่มขึ้นได้แต่ไม่ควรเพิ่มเกินกึ่งหนึ่ง

ข้อ ๗ ในกรณีผู้ขอประกันเป็นญาติพี่น้องหรือมีความเกี่ยวพันโดยทางสมรส
หรือผู้ขอประกันใช้หลักทรัพย์มีค่าอย่างอื่นที่กำหนดราคามูลค่าที่แน่นอนและสะดวกแก่การบังคับ
คดีเป็นหลักประกัน หรือกรณีความผิดที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำด้วยความจำใจหรือด้วยความ
ยากจน ศาลจะกำหนดวงเงินประกันให้ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติก็ได้

หากผู้ขอประกันซึ่งเป็นญาติพี่น้องหรือมีความเกี่ยวพันโดยทางสมรส เป็นผู้ใช้
เงินสดหรือหลักทรัพย์มีค่าอย่างอื่นของผู้ขอประกันที่กำหนดราคามูลค่าที่แน่นอนและสะดวกแก่
การบังคับคดีเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว ศาลจะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยให้ผู้ขอ
ประกันวางเงินสดหรือหลักทรัพย์นั้นเพียงจำนวนร้อยละยี่สิบจากจำนวนวงเงินประกันที่ศาล
กำหนดก็ได้

ข้อ ๘ ในกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นหญิงมีครรภ์หรือมีบุตรอายุไม่เกิน ๓ ปีอยู่
ในความดูแลหรือเป็นผู้เจ็บป่วยซึ่งถ้าต้องขังจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ หรือเป็นผู้
พิการหรือสูงอายุซึ่งโดยสภาพร่างกายหรือจิตใจอาจจะเกิดความทุกข์ยากลำบากเกินกว่าปกติใน
ระหว่างต้องขัง ให้ศาลใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกันหรือกำหนดวงเงิน
ประกันให้ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ

ข้อ ๙ ในกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นเด็กหรือเยาวชน ให้ศาลที่มีอำนาจ
พิจารณาคดีเด็กและเยาวชนใช้ดุลพินิจกำหนดวงเงินประกันตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่สูง
กว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อบังคับนี้

ข้อ ๑๐ การปล่อยชั่วคราวโดยมีหลักทรัพย์เป็นประกัน อาจใช้หลักทรัพย์
ดังต่อไปนี้

๑๐.๑ ที่ดินมีโฉนด ที่ดินมีหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือห้องชุดโดยมี
โฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือหนังสือกรรมสิทธิ์ห้องชุด และหนังสือรับรองราคา
ประเมินของสำนักงานที่ดินมาแสดง หากจะนำสิ่งปลูกสร้างบนที่ดินมาเป็นประกันด้วยก็จะต้อง
แสดงสำเนาทะเบียนบ้าน และหนังสือประเมินราคาส่งปลูกสร้างที่น่าเชื่อถือประกอบด้วย

๑๐.๒ หลักทรัพย์มีค่าอย่างอื่นที่กำหนดราคามูลค่าที่แน่นอนได้ เช่น พันธบัตรรัฐบาลสลากออมสิน บัตรหรือสลากออมทรัพย์ทวีสินของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรใบรับเงินฝากประจำธนาคาร ตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้จ่าย และธนาคารผู้จ่ายได้รับรองตลอดไปแล้วตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้ออกตัว เชื่อกันว่าธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายหรือรับรองซึ่งสามารถเรียกเก็บเงินได้ในวันที่ทำสัญญาประกัน และหนังสือรับรองของธนาคารหรือบริษัทประกันภัย เพื่อชำระเบี้ยปรับแทนในกรณีผิดสัญญาประกัน เป็นต้น ทั้งนี้ ในกรณีที่มีข้อสงสัย ให้ศาลตรวจสอบเพื่อขอคำยืนยันจากธนาคารหรือบริษัทประกันภัยที่ออกหนังสือรับรองนั้น

เมื่อทำสัญญาประกันแล้ว ให้ศาลมีหนังสือแจ้งอายุต่อไปยังสำนักงานที่ดิน สำนักงานเขตหรืออำเภอ หรือธนาคารแล้วแต่กรณีทันที และเมื่อสัญญาประกันสิ้นสุดลง ให้รีบคืนหลักประกันและแจ้งยกเลิกการอายุโดยเร็ว ในกรณีที่ใช้หนังสือรับรองของบริษัทประกันภัยเป็นหลักประกัน ให้ศาลแจ้งจำนวนวงเงินประกันในสัญญาประกันให้บริษัทประกันภัยทราบด้วย

ข้อ ๑๑ การใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๔ วรรคสอง (๓) ให้พิจารณาตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

๑๑.๑ บุคคลผู้ขอประกันจะต้องเป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่การงานหรือมีรายได้แน่นอน เช่น เป็นข้าราชการ ข้าราชการบำนาญ สมาชิกรัฐสภา ผู้บริหารราชการส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นพนักงานองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานของรัฐประเภทอื่น ๆ ลูกจ้างของทางราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ผู้บริหารพรรคการเมือง หรือทนายความ และเป็นผู้มีความสัมพันธ์กับผู้ต้องหาหรือจำเลย เช่น เป็นบุพการี ผู้สืบสันดาน สามเณร ภริยา ญาติพี่น้อง ผู้บังคับบัญชา นายจ้างบุคคลที่เกี่ยวข้องกันโดยทางสมรส หรือบุคคลที่ศาลเห็นว่ามี ความสัมพันธ์ใกล้ชิดเสมือนเป็นญาติพี่น้องหรือมีความสัมพันธ์ในทางอื่นที่ศาลเห็นสมควรให้ประกันได้ โดยมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ยื่นคำร้องด้วยตนเอง และเสนอหนังสือรับรองจากต้นสังกัดหรือนายจ้างตามแบบท้ายข้อบังคับนี้ หรือหลักฐานอื่นที่เชื่อถือได้ และหากผู้ขอประกันมีคู่สมรส ให้แสดงหลักฐานการยินยอมของคู่สมรสด้วย ในกรณีลูกเงินไม่อาจเสนอหนังสือรับรองได้ทันที ให้ผ่อนผันโดยแสดงหลักฐานอื่น เช่น บัตรประจำตัวที่แสดงฐานะเช่นนั้น และให้นำหนังสือรับรองหรือหนังสือยินยอมมาแสดงภายหลัง

(๒) ให้ทำสัญญาประกันได้ในวงเงินไม่เกิน ๑๐ เท่าของอัตราเงินเดือนหรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

(๓) การอนุญาต ให้พิจารณาจากเงินเดือนหรือรายได้ แต่หากวงเงินประกันมี ยอดสูงกว่าวงเงินที่ผู้นั้นมีสิทธิประกันได้ ศาลอาจกำหนดให้ผู้ขอประกันวางเงินหรือหลักทรัพย์อื่นเพิ่มเติมให้เพียงพอกับวงเงินประกันนั้นได้ หรืออาจให้มีผู้ขอประกันหลายคนร่วมกันทำสัญญาประกันโดยใช้วงเงินของแต่ละคนรวมกันได้

(๔) หากผู้ประกันพ้นจากตำแหน่งหน้าที่การงาน ก็ให้คงมีสิทธิประกันต่อไปโดยศาลอาจใช้ดุลพินิจสั่งให้หาหลักประกันเพิ่มหรือดีกว่าเดิมได้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๑๑.๒ นิติบุคคลอาจเป็นผู้ขอประกันได้ ในกรณีที่กรรมการ ผู้แทน ตัวแทน
 หนี้ส่วน พนักงานหรือลูกจ้างของนิติบุคคลนั้นตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย ให้ทำสัญญาประกันได้
 ในวงเงินตามที่ศาลเห็นสมควรเป็นกรณี ๆ ไป และศาลอาจกำหนดให้ผู้ขอประกันวางเงินหรือ
 หลักทรัพย์อื่นตามจำนวนที่เห็นสมควรเพิ่มเติมด้วยก็ได้ โดยจะต้องแสดงหนังสือรับรองการจด
 ทะเบียนและหลักฐานแสดงฐานะการเงินและผู้มีอำนาจทำการแทน ในกรณีฉุกเฉินไม่สามารถนำ
 ต้นฉบับเอกสารมาแสดงได้ทันที ให้ผ่อนผันโดยแสดงสำเนาเอกสารดังกล่าวและให้นำต้นฉบับ
 เอกสารมาแสดงภายหลัง

๑๑.๓ ในกรณีที่ส่วนราชการ ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการช่วยเหลือ
 ข้าราชการหรือลูกจ้างของทางราชการที่ต้องขาดคดีอาญา เป็นผู้ร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว หากจำนวน
 เงินที่ระบุไว้ในหนังสือรับรองหรือคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวเพียงพอแล้ว ควรถือว่าหนังสือ
 รับรองหรือคำร้องนั้นเป็นหลักประกันที่น่าเชื่อถือได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
 มาตรา ๑๐๘ (๔)

ข้อ ๑๒ ผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจทำสัญญาประกันตนเองได้ และให้นำหลักเกณฑ์
 ในข้อ ๑๑.๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม
 การทำสัญญาประกันตามวรรคหนึ่ง หากผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นพนักงานหรือผู้
 ประกอบวิชาชีพ เช่น แพทย์ เกษัชกร พยาบาล วิศวกร สถาปนิก ทนายความ ผู้สอบบัญชี ครู ผู้
 ประกอบวิชาชีพด้านสื่อมวลชน หรือผู้ประกอบการอื่นที่ศาลเห็นสมควรให้ประกันได้ และการ
 กระทำที่ถูกลงโทษว่าเป็นความผิดเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติงานในการประกอบ
 วิชาชีพนั้น ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทำสัญญาประกันตนเองได้ในวงเงินไม่เกิน ๑๕ เท่าของอัตรา
 เงินเดือนหรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ข้อ ๑๓ เพื่อให้การปฏิบัติตามข้อบังคับนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ให้ศาล
 กำหนดแนวทางปฏิบัติของศาลนั้นได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับข้อบังคับนี้

ข้อ ๑๔ ให้ศาลประกาศและเผยแพร่ข้อบังคับและแนวทางปฏิบัติในการเรียก
 ประกันหรือหลักประกันให้ผู้ที่มีมาติดต่อและประชาชนได้ทราบโดยทั่วกัน

ข้อ ๑๕ ในกรณีจำเป็นต้องมีวิธีการใดในทางธุรการเพื่อให้ปฏิบัติตามข้อบังคับนี้
 ไปได้โดยเรียบร้อย ให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้กำหนดวิธีการนั้น

ประกาศ ณ วันที่ ๒๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๘

ศุภชัย ภู่งาม

ประธานศาลฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว

พ.ศ. ๒๕๕๘^๑

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

โดยที่ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข เกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการเรียกประกันหรือหลักประกันขึ้นใหม่ จึงสมควรปรับปรุง ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว ที่ใช้บังคับอยู่เดิมให้ สอดคล้องกัน ประกอบกับสมควรเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการขอปล่อยชั่วคราวในชั้นอุทธรณ์ และชั้นฎีกา ให้สามารถดำเนินการผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นนอกจากโทรสารได้ด้วย เพื่อความ สะดวกรวดเร็วในการพิจารณาคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นอุทธรณ์และชั้นฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

อาศัยอำนาจตามมาตรา ๕ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ประธานศาลฎีกาอาจ ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว ไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ข้อ ๑ ให้ยกเลิก

(๑) ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.

๒๕๕๕

(๒) ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว (ฉบับ

ที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖

(๓) ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว (ฉบับ

ที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๗

ข้อ ๒ เมื่อศาลได้รับคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวแล้วให้รับพิจารณาและมีคำสั่ง โดยเร็วโดยให้ถือเป็นหลักว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เว้นแต่จะมี เหตุจำเป็นต้องควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นไว้ ก็ให้ระบุเหตุผลไว้โดยครบถ้วนและชัด แจ่ม และพิจารณาสั่งในแนวเดียวกัน

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

การเปลี่ยนแปลงคำสั่งใหม่จะกระทำได้เมื่อมีเหตุผลอันสมควร และให้ระบุ เหตุผลไว้โดยชัดแจ้งด้วย

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

จำนวนราคาประกันในคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ต้องเขียนหรือพิมพ์ให้ ชัดเจนจะเป็นตัวเลขหรือตัวหนังสือก็ได้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ข้อ ๓ ในการร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจเสนอข้อมูลหรือ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสาเหตุและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่ถูกฟ้องร้อง รวมทั้ง

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงาน บุคลิกลักษณะ นิสัย สภาพทางร่างกายและจิตใจ การศึกษา การประกอบอาชีพ การงาน ประวัติ การกระทำความผิดอาญา สภาพและฐานะของครอบครัว และความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม ตามแบบพิมพ์ท้ายระเบียบนี้ต่อศาลเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องด้วยก็ได้

ศาลอาจมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานศาลช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำแก่ผู้ร้องขอในการ ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง รวมทั้งให้จัดทำรายงานหรือความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำ ร้องตามที่บัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘ วรรคสองด้วยก็ได้

สำนักงาน ข้อ ๔ ผู้ร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวอาจเสนอหลักประกันมาพร้อมกับคำร้องขอให้ ปล่อยชั่วคราวเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการพิจารณาของศาลก็ได้ แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการตัดสิทธิผู้ ร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวซึ่งมิได้ยื่นหลักประกันมาพร้อมด้วย ที่จะได้รับการพิจารณาคำร้องขอให้ ปล่อยชั่วคราว

สำนักงาน ข้อ ๕ ในคดีที่ศาลชั้นต้นหรือศาลชั้นอุทธรณ์พิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน ๓ ปี เมื่อจำเลยยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวระหว่างอุทธรณ์หรือฎีกา หากจำเลยเคยได้รับการ ปล่อยชั่วคราวในระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้นหรือศาลชั้นอุทธรณ์มาก่อน ให้ศาลชั้นต้น พิจารณาสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่จำเป็นต้องส่งให้ศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกาสั่ง

สำนักงาน ข้อ ๖ ในกรณีที่มีการปล่อยชั่วคราวบุคคลใดในชั้นสอบสวน ถ้าผู้ร้องขอประกัน มีความประสงค์จะใช้เงินสดหรือหลักทรัพย์อื่นที่วางประกันไว้ต่อผู้อำนวยการสถานพินิจ พนักงาน สอบสวน หรือพนักงานอัยการเป็นหลักประกันการปล่อยชั่วคราวบุคคลนั้นในชั้นศาลให้ ดำเนินการ ดังนี้

สำนักงาน (๑) ให้ผู้ร้องขอประกันระบุรายละเอียดเกี่ยวกับหลักประกัน ซึ่งรวมทั้งมูลค่า หรือราคาของหลักประกันดังกล่าวและวงเงินที่ได้ประกัน พร้อมทั้งแนบสำเนาภาพถ่ายหลักทรัพย์ มากับคำร้องขอถ้าหลักทรัพย์นั้นเป็นที่ดินหรือห้องชุด ให้แนบสำเนาหนังสือสำคัญแสดงสิทธิใน หลักทรัพย์และหนังสือรับรองราคาประเมินของสำนักงานที่ดินมาด้วย

สำนักงาน (๒) ถ้าศาลเห็นสมควรอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดวงเงินประกันไม่ เกินมูลค่าหรือราคาของหลักประกัน และปรากฏตามคำแถลงของผู้ผู้อำนวยการสถานพินิจหรือ พนักงานสอบสวน หรือคำฟ้องหรือคำแถลงของพนักงานอัยการว่าหลักประกันดังกล่าวยังอยู่ใน ความครอบครองของตน หรือมีหลักฐานอื่นที่น่าเชื่อถือว่าเป็นหลักประกันดังกล่าวยังอยู่ในความ ครอบครองของผู้ผู้อำนวยการสถานพินิจ พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี ให้ ศาลมีคำสั่งให้ถือเอาหลักประกันนั้นเป็นหลักประกันในชั้นศาลได้ แต่ถ้าศาลกำหนดวงเงินประกัน ไว้สูงกว่ามูลค่าหรือราคาของหลักประกันนั้น ก็ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ร้องขอประกันวาง หลักประกันอื่นเพิ่มเติมให้เพียงพอกับวงเงินที่ประกันนั้น

สำนักงาน ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการประเมินมูลค่าหรือราคาของหลักประกัน ศาลอาจ เรียกผู้ครอบครองหลักประกันมาสอบถามหรือสั่งให้ผู้ร้องขอประกันเสนอหลักฐานการประเมิน ราคาใหม่ก็ได้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (๓) เมื่อมีคำสั่งอนุญาตตาม (๒) แล้ว ให้ศาลแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจ สำนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี ส่งหลักประกันนั้นต่อศาลภายในเวลาที่กำหนด สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ข้อ ๗ เพื่อความรวดเร็วและให้จำเลยได้รับความคุ้มครองในสิทธิที่จะได้รับการ ปลดปล่อยชั่วคราวในระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นอุทธรณ์และศาลฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๖ และมาตรา ๑๑๙ ทวิ ให้ศาลชั้นต้นปฏิบัติเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในชั้นอุทธรณ์และชั้นฎีกาโดยทางโทรสารหรือทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ๗.๑ เมื่อศาลชั้นต้นได้รับคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นอุทธรณ์หรือชั้นฎีกา หรือคำร้องอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวต่อศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๖ หรือมาตรา ๑๑๙ ทวิ ให้รับส่งสำเนาคำร้องดังกล่าวพร้อมสำเนาย่อสำนวนความเท่าที่จำเป็นไปยังศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณี โดยทางโทรสารหรือทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในวันเดียวกันกับวันที่ยื่นคำร้องหรืออย่างช้าที่สุดในวันทำการรุ่งขึ้น เว้นแต่ในกรณีที่สำนวนความได้ส่งมายังศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกาแล้ว ให้รับส่งมาเฉพาะคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว โดยระบุรหัสตามที่ศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกาได้แจ้งให้แต่ละศาลทราบพร้อมลงลายมือชื่อ ระบุชื่อและตำแหน่ง อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายในต้นฉบับเอกสารทุกแผ่นที่ส่งมาทางโทรสารหรือทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ส่วนต้นฉบับให้รับส่งมาภายหลังโดยเร็ว โดยให้ระบุในหนังสือ นำส่งว่าได้จัดส่งสำเนาไปเมื่อวันใดด้วย

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ย่อสำนวนความที่ส่งไปยังศาลชั้นอุทธรณ์ อย่างน้อยต้องมีรายการ ดังนี้

(๑) สำเนาคำร้องขอฝากขังในกรณีที่คดีอยู่ในชั้นฝากขัง

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (๒) สำเนาคำฟ้องและคำพยานโจทก์ปากสำคัญในกรณีที่คดีอยู่ในชั้นพิจารณา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (๓) สำเนาคำพิพากษา เฉพาะแผ่นแรกที่มีชื่อโจทก์จำเลย ส่วนที่อ้างถึงคำขอ ท้ายฟ้องและส่วนที่เป็นคำวินิจฉัย

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (๔) ข้อมูลว่าจำเลยหรือผู้ต้องหาเคยได้รับการปล่อยชั่วคราวมาก่อนหรือไม่ และมีการกำหนดราคาประกันไว้เท่าใด

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (๕) คำคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือโจทก์

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (๖) พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีอื่นใดอันจะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาสั่งคำ ร้อง เช่น จำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่ มีภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวหรือไม่ เพียงใด

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ส่วนย่อสำนวนความที่ส่งไปยังศาลฎีกา อย่างน้อยต้องมีรายการเช่นเดียวกับวรรค

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ก่อน (๓) (๔) (๕) และ (๖) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เมื่อศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกาทำคำสั่งเสร็จแล้ว ให้แจ้งศาลชั้นต้นโดยทาง โทรศัพท์หรือทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้คอยรับสำเนาคำสั่งและสำเนารายงานของศาลชั้นอุทธรณ์

หรือศาลฎีกาที่จะส่งไปทางโทรสารหรือทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แต่ถ้ามีการกำหนดเวลาจัดส่งเป็นที่แน่นอนไว้ล่วงหน้า ก็ให้ดำเนินการจัดส่งไปตามเวลาที่นัดหมายไว้

เมื่อศาลชั้นต้นได้รับแจ้งจากศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกาหรือเมื่อถึงกำหนดเวลาที่นัดหมายไว้ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลหรือผู้ได้รับมอบหมายเป็นผู้รับสำเนาคำสั่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวของศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกาพร้อมสำเนารายงานกระบวนการพิจารณาของศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกาที่แจ้งว่าจะส่งต้นฉบับคำสั่งคำร้องของศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกามาภายหลัง ในกรณีที่มีการจัดส่งมาทางโทรสารเมื่อได้รับโทรสารเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้รับโทรสารรีบติดต่อทางโทรศัพท์ไปยังศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของรหัสบนคำสั่งคำร้องของศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกาและผลของคำสั่ง หรือในกรณีที่มีการจัดส่งทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เมื่อได้จัดพิมพ์สำเนาคำสั่งคำร้องและสำเนารายงานกระบวนการพิจารณาที่ได้รับทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์เรียบร้อยแล้ว ให้ผู้รับแจ้งยืนยันการได้รับและความถูกต้องของข้อมูลตามระบบที่จัดวางไว้ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยทันที หลังจากตรวจสอบความถูกต้องแล้วให้ผู้รับลงลายมือชื่อ ระบุชื่อและตำแหน่งกำกับไว้ในเอกสารที่ได้รับจากศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกาทุกแผ่นด้วย หากผู้ได้รับมอบหมายเป็นผู้รับ ให้รายงานให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นหรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลทราบ แล้วแต่กรณี

เมื่อศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกาได้รับแจ้งยืนยันทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์จากศาลชั้นต้นแล้วให้ศาลชั้นต้น ศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกาเก็บหลักฐานการรับและส่งข้อมูลไว้เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ

ให้ศาลชั้นต้นอ่านคำสั่งที่ได้รับทางโทรสารหรือทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้จำเลยหรือผู้ร้องขอประกันฟังในวันที่ได้รับคำสั่งนั้นหรืออย่างช้าในวันทำการรุ่งขึ้น และดำเนินการไปตามคำสั่งศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกาโดยด่วน ถ้าจะต้องอ่านในวันทำการรุ่งขึ้น ให้ผู้รับเก็บสำเนาคำสั่งคำร้องและสำเนารายงานกระบวนการพิจารณาของศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกาที่ส่งมาใส่ซองปิดผนึกและลงลายมือชื่อคาบของผนึกไว้

๗.๒ ในกรณีศาลชั้นต้นในกรุงเทพมหานครมีข้อขัดข้องไม่อาจดำเนินการ ดังระบุไว้ในข้อ ๗.๑ หรือเห็นว่าสามารถดำเนินการได้รวดเร็วกว่าข้อ ๗.๑ ให้ดำเนินการโดยให้ส่งคำร้องหรืออุทธรณ์คำสั่งและสำนวนความที่ต้องใช้พิจารณาในการขอให้ปล่อยชั่วคราว ใส่ซองปิดผนึกระบุหน้าซองให้ชัดเจนว่าเป็นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นอุทธรณ์หรือชั้นฎีกา แล้วนำส่งศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกาในวันเดียวกันหรืออย่างช้าในวันทำการรุ่งขึ้น เว้นแต่กรณีที่สำนวนความได้ส่งมายังศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกาแล้ว ให้รีบส่งมาเฉพาะคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว

เมื่อได้รับของคำสั่งของศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกาแล้ว ให้ศาลชั้นต้นในกรุงเทพมหานครอ่านคำสั่งของศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกาดังกล่าวให้จำเลยหรือผู้ร้องขอประกันฟังในวันที่ได้รับของคำสั่งหรือในวันทำการรุ่งขึ้น และดำเนินการตามคำสั่งศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกาโดยด่วน

ข้อ ๘ ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนี หรือเพื่อป้องกันภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้ เช่น ให้นำรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานหรือบุคคลตามที่ศาลเห็นสมควร วางข้อจำกัดเกี่ยวกับสถานที่อยู่อาศัยหรือการเดินทางออกไปนอกสถานที่อยู่อาศัย วางข้อจำกัดเกี่ยวกับการประกอบอาชีพหรือการทำงานบางอย่าง หรือวางข้อจำกัดเกี่ยวกับการเข้าไปในสถานที่บางแห่งที่อาจก่อให้เกิดการกระทำความผิดอีก เป็นต้น และหากผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นก็ให้ศาลพิจารณาเพิกถอนคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้

ข้อ ๙ ให้ศาลจัดให้มีวิธีการในการควบคุมดูแลการขอให้ปล่อยชั่วคราวมิให้เกิดพฤติการณ์ในทางมิชอบหรือเอาเปรียบประชาชน เช่น การขึ้นทะเบียนรายชื่อและหลักทรัพย์ของผู้รับติดต่อการประกาศอัตราค่าตอบแทนจากการใช้หลักทรัพย์เป็นหลักประกัน การจัดให้มีการประสานงานและส่งข้อมูลระหว่างศาลต่างๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของหลักทรัพย์และของบุคคลดังกล่าว เป็นต้น

ข้อ ๑๐ เพื่อประโยชน์ในการควบคุมและติดตามผลการดำเนินการบังคับตามสัญญาประกันให้ศาลจัดให้มีสารบบคุมกรณีผิดสัญญาประกัน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของศาลจดแจ้งการดำเนินการภายหลังจากศาลมีคำสั่งปรับนายประกันแล้ว

ข้อ ๑๑ เพื่อให้การปฏิบัติตามระเบียบนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยให้ศาลกำหนดแนวทางปฏิบัติของศาลนั้นได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ เช่น

- (๑) วิธีดำเนินการกรณีร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา
- (๒) การกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติระหว่างได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว
- (๓) การควบคุมดูแลการปล่อยชั่วคราวมิให้เกิดพฤติการณ์ในทางมิชอบหรือเอาเปรียบประชาชน
- (๔) วิธีดำเนินการบังคับคดีหลังผิดสัญญาประกัน

ข้อ ๑๒ ให้ศาลประกาศและเผยแพร่ระเบียบและแนวทางปฏิบัติในการปล่อยชั่วคราวของศาล ให้ผู้ที่มาติดต่อและประชาชนได้ทราบโดยทั่วกัน

ข้อ ๑๓ ในกรณีจำเป็นต้องมีวิธีการใดในทางธุรการเพื่อให้ปฏิบัติตามระเบียบนี้ไปได้โดยเรียบร้อยให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้กำหนดวิธีการนั้น

ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๘

ชาญชัย ลิขิตจิตถะ

เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา